

چگونگی اطلاع‌رسانی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به اولیا و هنرجویان

پای صحبت مهندس حمید اخوان، رئیس اداره آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش زنجان

اشاره

مهندس حمید اخوان، رئیس اداره آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش «اداره کل آموزش و پرورش استان زنجان» از سال ۱۳۸۶ تاکنون مسئولیت این اداره را برعهده دارد. وی دارای ۲۵ سال سابقه خدمت در آموزش و پرورش است. در پرونده او، تجربه هنرآموزی، سرپرست بخش، معاون فنی، مدیر هنرستان کاردانش فارابی و کارشناس مسئول ناحیه به چشم می‌خورد. گفت‌وگویی با ایشان انجام داده‌ایم که در ادامه تقدیم می‌کنیم.

● استان زنجان دارای چه تعداد هنرستان‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش است؟

○ ما در ۱۴ منطقه تابع استان، ۹۲ هنرستان داریم و در هر منطقه، حداقل در یک جنسیت، هنرستان ما دایر است. از این تعداد هنرستان، ۲۷ هنرستان در شاخه فنی‌و حرفه‌ای است و ۶۵ هنرستان در شاخه کاردانش.

● چند درصد دانش‌آموزان دوره متوسطه استان زنجان، در هنرستان‌ها مشغول به تحصیل هستند؟

○ در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴، با وجود اینکه پایه دهم حذف شده بود، ۳۸/۲۶ درصد دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم در هنرستان‌ها مشغول به تحصیل بودند.

● استقبال مردم استان زنجان از ثبت‌نام و ادامه تحصیل فرزندان‌شان در هنرستان‌ها چگونه است؟

○ استقبال مردم از هنرستان‌های فنی‌و حرفه‌ای خیلی خوب است، ولی استقبال از کاردانش به خصوص امسال که مشکلات هدایت تحصیلی پیش آمد، با مشکلاتی روبه‌روست. امسال برنامه هدایت تحصیلی خوب نبود و ما از دوستان خواسته‌ایم، برای روند هدایت تحصیلی فکری بکنند. راه اجبار کردن خوب نبود.

ما در بحث هدایت تحصیلی سه شاخه داریم: نظری، فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش. شما می‌توانید به یکی از این سه شاخه بروید، ولی وقتی برای هر شاخه چهار رشته تعیین کردند و در مجموع ۱۲ رشته تعیین شد و به دانش‌آموزان گفتند که می‌توانید به هر یک از این ۱۲ رشته بروید، نتیجه این شد که دانش‌آموزان بدون توجه به علاقه و استعدادشان، و براساس جو جامعه، دوباره شاخه نظری را انتخاب کردند. قبل از موضوع هدایت تحصیلی، آن‌ها در هنرستان ثبت‌نام کرده بودند، ولی بعداً که اعلام شد اجباری نیست، دوباره در شاخه نظری و رشته تجربی ثبت‌نام کردند؛ در صورتی که هیچ تناسبی با علاقه و استعداد آن‌ها نداشت.

● به نظر شما، چگونه می‌توان رشته‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش را در جامعه توسعه داد؟ در کشورهای پیشرفته،

بیشتر دانش‌آموزان متوسطه در رشته‌های فنی‌و حرفه‌ای ادامه تحصیل می‌دهند، چرا در کشور ما چنین نیست؟

○ راه‌های زیادی برای توسعه رشته‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش در کشور می‌توان پیشنهاد کرد. یکی از این راه‌ها، به‌روز کردن هنرستان‌ها از نظر تجهیزات و امکانات است. آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش هزینه‌بر هستند و باید بودجه مناسبی به آن‌ها اختصاص داده شود. در بحث سرانه‌ها، باید به هنرستان‌ها توجه جدی شود. الان ما هنرستان‌هایی داریم که در پرداخت پول آب و برق خود مانده‌اند. این‌گونه نمی‌توان آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای یا کاردانش را توسعه داد.

بحث بعدی، فرهنگ‌سازی در سطح ملی و در سطح کلان جامعه است. باید توانمندی و خروجی‌های هنرستان‌ها به جامعه معرفی شوند. باید برای رشته‌های فنی‌و حرفه‌ای یا کاردانش در جامعه تبلیغ کنیم. باید از ظرفیت رسانه ملی، تریبون‌های نماز جمعه و مساجد، برای توجیه مردم و تبلیغ برای این رشته‌ها بهره بگیریم.

به اعتقاد من، باید از طریق انواع برنامه‌ها فارغ‌التحصیلان موفق هنرستان‌ها معرفی شوند. باید به اطلاع مردم رسانده شود تا آن‌ها بدانند کسانی که در هنرستان‌ها ادامه تحصیل می‌دهند، هم مهارت کاری و هم جسارت کاری پیدا می‌کنند. بسیاری از مردم درباره هنرستان‌ها آگاهی ندارند. براساس اظهارات خود مسئولان کشور، بیشتر فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها در جامعه مشغول به کار هستند و می‌توانند کارآفرینی کنند. حتی برخی از فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها، مؤسسه و شرکت راه‌اندازی کرده‌اند و عده‌ای از جوانان را مشغول به کار کرده‌اند. ما باید به دانش‌آموزان، خانواده‌ها و جامعه اطلاعات درستی درباره هنرستان‌ها بدهیم و بعد از آن‌ها بخواهیم که خودشان رشته انتخاب کنند.

یکی از برنامه‌هایی که اتفاقاً در استان ما برگزار می‌شود، بازدید دانش‌آموزان پایه نهم از هنرستان‌ها و آموزش‌شکده‌ها به منظور بالابردن آگاهی آن‌ها از هنرستان‌هاست. چون هدایت تحصیلی در پایه نهم انجام می‌شود.

پیشنهاد دیگر من برای توسعه آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای در کشور، استفاده از ظرفیت‌های دستگاه‌ها، سازمان‌ها، کارخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و غیردولتی در امر آموزش

★ استان زنجان
دارای ۹۲ هنرستان
(فنی‌و حرفه‌ای
۲۷، کاردانش ۶۵)
است و ۳۸/۲۶
درصد دانش‌آموزان
پایه‌های دوم و
سوم این استان در
هنرستان‌ها مشغول
به تحصیل‌اند

★ ما هنرستان‌هایی داریم که در پرداخت پول آب و برق خود مانده‌اند. این‌گونه نمی‌توان آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای یا کاردانش را توسعه داد

هنرستانی است. با توجه به ماهیت این آموزش‌ها، انعطافی که در اجرای این نوع آموزش‌ها وجود دارد و حمایتی که به‌خصوص بنگاه‌های تولیدی کوچک می‌توانند از فارغ‌التحصیلان هنرستانی داشته باشند، استفاده از آن‌ها نقش مهمی در توسعه این رشته‌ها خواهد داشت.

● مهم‌ترین عوامل توسعه نیافتن آموزش‌های فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش در استان زنجان چیست؟ چه راه‌حلهایی برای آن‌ها پیشنهاد می‌کنید؟

○ عوامل زیادی در این زمینه مطرح هستند که من به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنم:

۱. ناآشنایی جامعه با آموزش‌های فنی و مهارتی.
۲. دیدگاه و آرزوهای اولیای دانش‌آموزان. اکثر اولیا دنبال چیران ناکامی‌های خود در فرزندانشان هستند. مثلاً اگر پدر دوست داشته باشد که دکتر یا مهندس بشود و نشده، می‌خواهد که فرزندش دکتر یا مهندس شود.
۳. در برخی موارد، فرسودگی فضا و تجهیزات هنرستان‌ها.
۴. هزینه‌بر بودن این نوع آموزش‌ها برای نظام و اولیای دانش‌آموزان.
۵. تنوع و تعدد مدارس مانند تیزهوشان، نمونه دولتی، شاهد، راه دور، هیئت امنایی؛ یعنی دانش‌آموزان پراکنده شده‌اند.
۶. فرایند هدایت تحصیلی و شاخص‌های مرتبط با آن. باید براساس ظرفیت‌های کشور و با توجه به بحث اشتغال و معضل بی‌کاری، مسیر هدایت تحصیلی تعریف شود.

البته برنامه‌هایی که در حوزه آموزش‌های فنی و مهارتی در سطح وزارت و در دفاتر فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش در حال اجرا هستند، مانند برگزاری مسابقات، جشنواره‌ها و سایر برنامه‌های کیفیت‌بخشی، تا حدودی توانسته‌اند نمای این آموزش‌ها را در جامعه بهتر کنند. برای هرچه بهتر و کیفی‌تر شدن این برنامه‌ها در راستای شناساندن توانمندی‌های هنرجویان هنرستانی، می‌طلبید توجه ویژه‌ای به امور مالی این حوزه معطوف شود. با توجه به سیاست‌ها و سندهای بالادستی و تأکیدات مقام معظم رهبری و برنامه توسعه، برای حل معضل بی‌کاری راهی جز توسعه کمی و کیفی آموزش‌های

فنی‌و حرفه‌ای و کاردانش نیست. بنابراین باید در قالب برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت و در سطوح ملی، منطقه‌ای و استانی، راهکارهای عملیاتی توسعه این نوع آموزش‌ها را فراهم کرد.

● کیفیت هنرستان‌های استان زنجان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

○ اگرچه بحث کیفیت شاخص‌های خاص خود را دارد و هر کسی تعریفی از کیفیت دارد، اما در حوزه‌های آموزش‌های فنی و مهارتی استان زنجان، از نظر تعداد فارغ‌التحصیلان، معدل فارغ‌التحصیلان، میانگین معدل درس‌های نهایی، درصد قبولی هنرستان‌های فنی‌و حرفه‌ای و همچنین کسب رتبه در مسابقات و جشنواره‌ها، وضعیت آموزش‌های فنی و مهارتی در استان زنجان مطلوب است.

در حوزه کاردانش، نتایج آزمون‌های هماهنگ استانی که با همکاری دستگاه‌های متولی (سازمان فنی‌و حرفه‌ای، اداره کل ارشاد اسلامی و جهاد کشاورزی) برگزار می‌شوند، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند که در این حوزه با توجه به وضعیت ورودی‌ها، نتایج مطلوب بوده است و میانگین معدل فارغ‌التحصیلان (خروجی) رشد قابل توجهی نسبت به ورودی‌ها داشته است.

● استان زنجان، در جشنواره‌های هنرهای تجسمی و مسابقات علمی - کاربردی امسال، چه رتبه‌هایی کسب کرد؟

○ ما در هفدهمین دوره جشنواره‌های هنرهای تجسمی که امسال در سمنان برگزار شد، رتبه‌های دوم و سوم را به خودمان اختصاص دادیم. شانزدهمین دوره این جشنواره سال گذشته در استان زنجان برگزار شد. در چهاردهمین دوره مسابقات علمی کاربردی هم که امسال در مشهد برگزار شد، رتبه‌های دوم، سوم، چهارم و پنجم را داشتیم.

● استان زنجان چند هنرستان تولیدی دارد؟

○ ما برای سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵، چهار هنرستان را به‌عنوان هنرستان‌های تولیدی انتخاب و به دفاتر وزارتی معرفی کرده‌ایم. جلسات هماهنگی در سطح استان، ناحیه و هنرستان تشکیل شده‌اند و نقاط قوت و ضعف این طرح و همچنین فرصت‌ها و

تهدیدها در جلسات مورد بحث قرار گرفته‌اند. یکی از این چهار هنرستان، هنرستان کشاورزی ماست که امیدواریم موانع و مشکلاتی که گاهی در بحث اجرا و همچنین تبصره ۷۵ پیش می‌آید، با همکاری و مساعدت سایر همکاران مرتفع شود.

ضروری است، ظرفیت‌های کشورهای نیز به این امر تخصیص داده شوند. به‌علاوه فرهنگ‌سازی صورت بگیرد و فضا، تجهیزات، نیروی انسانی و... به این منظور مهیا شود.

● آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در استان زنجان در بخش‌های گوناگون صنعت، خدمات و کشاورزی چه نسبتی با هم دارند؟
○ نسبت این آموزش‌ها در سه بخش موجود به شرح زیر است:

۱. بخش صنعت، ۴۵/۵ درصد؛
۲. بخش خدمات، ۵۱ درصد؛
۳. بخش کشاورزی، ۳/۵ درصد.

● چشم‌انداز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را در استان زنجان چگونه می‌بینید؟
○ با توجه به اینکه توسعه این رشته‌ها یکی از سیاست‌های نظام است و به لحاظ اهمیتی که این نوع آموزش‌ها در بحث اشتغال و کارآفرینی دارند، چشم‌انداز روشن و خوبی را برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش پیش‌بینی می‌کنم. البته

★ در استان زنجان،
۴۵/۵ درصد
آموزش‌های
فنی و حرفه‌ای و
کاردانش در بخش
صنعت، ۵۱ درصد
در بخش خدمات و
۳/۵ درصد در بخش
کشاورزی است.

